

เรื่อง “กำแพงเพชร-ตาก” เส้นทางมรดกโลกด้านวัฒนธรรม สัมผัสทุกวิถีที่จะรัก..ไม่รู้ลืม

รายละเอียด

“กำแพงเพชร” เป็นจังหวัดในภาคเหนือตอนล่างของประเทศ ทางทิศเหนือและทิศใต้ของจังหวัดเป็นที่ราบทางทิศตะวันตกเป็นภูเขาสลับซับซ้อนและเป็นต้นน้ำของลำธารต่าง ๆ เช่น คลองสวนหมาก คลองวังเจ้า คลองขลุง และคลองแขยง ซึ่งจะไหลลงสู่มแม่น้ำปิง แม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่านกลางพื้นที่ของจังหวัดตั้งแต่เหนือสุดจนได้สุดมีชื่อเรียกว่าเมืองไตรดรีงษ์ เป็นนครแห่งแรกของเมืองกำแพงเพชร นับว่ายิ่งใหญ่ และเกรียงไกรอย่างยิ่ง เมืองไตรดรีงษ์คู่กับเมืองเทพนคร ตั้งอยู่คนละฟากฝั่งลำน้ำปิง เมืองไตรดรีงษ์คือเมืองของนางอุษา เมืองเทพนคร คือเมืองของท้าวชินเสน หรือท้าวแสนปม ทั้งสองยังมีหลักฐานที่ชัดเจน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีคำขวัญที่แสดงถึงความยิ่งใหญ่ในอดีตของนครไตรดรีงษ์ ว่า “เจดีย์เจ็ดยอดงามสม ท้าวแสนปมนามกระเดื่อง วัดวังพระธาตุฟูเฟื่อง เลื่องลือไกลไตรดรีงษ์”

“วัดวังพระธาตุ” (วัดท้าวแสนปม) ภายในมีโบราณสถานที่สำคัญคือ เจดีย์พระประธานทรงข้าวบิณฑ์ (ทรงดอกบัว) ศิลปะสุโขทัย ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ โดยเห็นรูปทรงของเจดีย์ได้อย่างครบถ้วน เป็นเจดีย์ทรงดอกบัวที่นับว่าใหญ่ที่สุดในเมืองกำแพงเพชร ด้านหน้าพระเจดีย์มีพระวิหารฐานก่อด้วยอิฐ มีพระประธานประดิษฐานบนฐานชุกชี ด้านข้างอุโบสถมีศาลท้าวแสนปม

“รูปปั้นท้าวแสนปม” หน้าเจดีย์วังพระธาตุ เป็นสัญลักษณ์สำคัญของนครไตรดรีงษ์ มีนิทานเล่ากันว่าเจ้าเมืองไตรดรีงษ์ มีพระธิดาสิริโสภาคย์หนึ่งซึ่งเป็นที่รักใคร่ตั้งดวงแก้วตาทรงพระนามว่า นางอุษา ที่ใกล้เมือง

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ไตรตรึงษ์นี้มีชายคนหนึ่งซึ่งร่างกายเต็มไปด้วยปม ชาวบ้านเรียกเขาว่า นายแสนปม มีอาชีพปลูกผักสวนครัว ขายเลี้ยงตัว มะเขือที่เขาปลูกเอาไว้ต้นหนึ่งมีผลโตนากินเพราะ นายแสนปมถ่ายปัสสาวะรดเป็นประจำ อยู่มาวันหนึ่งเทวดาตกใจให้พระธิดานึกอยากเสวยมะเขือพวกนางข้าหลวงจึงออกเสาะหาจนมาพบมะเขือในสวนของนายแสนปม ลูกใหญ่อวบจึงขอซื้อไปถวาย หลังจากพระราชธิดาเสวยมะเขือของนายแสนปมได้ไม่นานก็เกิดตั้งครรรค์ขึ้น ท้าวไตรตรึงษ์รู้สึกอับอายขายหน้า พยายามสอบถามอย่างไรพระธิดาก็ไม่ยอมบอกว่าใครคือพ่อของเด็กในท้อง ครั้นเมื่อพระกุมารได้ เติบโตพอรู้ความ ท้าวไตรตรึงษ์จึงประกาศให้บรรดาขุนนางและเหล่าราษฎรทั้งหลายให้นำของกินเข้ามาในวัง หากพระกุมารยอมกิน ของผู้ใดผู้หนึ่งจะได้เป็นเชยหลวง บรรดาชายหนุ่มในเมืองต่างก็รีบเดินทางเข้าวังพร้อมของกินดี ๆ นายแสนปมทราบข่าวก็เข้าวังมาด้วยเช่นกัน โดยถือเพียงข้าวสุกติดมือมาก่อนเดียว แต่พระกุมารรับไปเสวย ท้าวไตรตรึงษ์ทรงกริ้ว ที่พระธิดาไปได้กับคนชั้นไพร่ มีหน้าซ้ำยังอัปมงคลจึงขับไล่ออกจากวัง นายแสนปมพาพระธิดากับพระกุมารเดินทางเข้าไปหาที่อยู่ใหม่ ร้อนถึงพระอินทร์ต้องแปลงเป็นลิงนำกลองวิเศษมามอบให้ กลองนี้อยากได้อะไรก็ตีเอาตามได้ดังสารพัดนึก นายแสนปมอธิษฐานให้ปมปมตามตัวหายไปแล้วตีกลองวิเศษ ร่างก็กลับเป็นชายรูปร่างงาม จึงตีกลองขอบ้านเมืองขึ้นมาเมืองหนึ่ง ให้ชื่อ ว่า เมืองเทพนคร และสถาปนาตัวเองเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ทรงพระนามว่า ท้าวแสนปม ปกครองไพร่ฟ้าด้วยความสงบสุข และเชื่อกันว่าราชโอรสของท้าวแสนปมคือพระเจ้าอุทอง กษัตริย์ผู้ก่อตั้งกรุงศรีอยุธยา เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไปพระราชนิพนธ์ เรื่อง ท้าวแสนปม ทำให้คนทั้งประเทศรู้จักท้าวแสนปมมากขึ้น

“เจดีย์เจ็ดยอดงามสม” หมายถึง ภายในกำแพงเมืองโบราณของนครไตรตรึงษ์ มีวัดประจำเมืองคือวัดเจดีย์เจ็ดยอด ซึ่งเมื่อครั้งพระพุทธเจ้าหลวง (ร.5) เสด็จประพาสต้นกำแพงเพชร ในเดือนสิงหาคม พุทธศักราช 2449 เมื่อถึงนครไตรตรึงษ์ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า...วิหารเจดีย์พังตั้งอยู่เบื้องหลัง ถัดเข้าไปอีกหน่อยหนึ่ง เรียกว่าเจดีย์เจ็ดยอด จะเป็นด้วยผู้มาตรวจตราค้นพบ สามารถจะวางเข้าไปได้แค่เจ็ดยอดแต่ที่จริงคราวนี้ เขาถ่างได้ดีกว่า จึงได้พบมากกว่า 7 คือ พระเจดีย์ใหญ่ขนาดพระมหาธาตุริมน้ำอยู่กลาง มีพระเจดีย์สามด้าน... เจดีย์เจ็ดยอด มีเจดีย์รายล้อม พระมหาเจดีย์ อยู่ 3 ด้าน รวม 14 องค์ ยังมีเศียรหลวงพ่อโต เดิมเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บนวิหาร เป็นพระที่สร้างขึ้นใหม่ จากคำบอกเล่าของนางเสนอ สิทธิ ปราชญ์ชาวบ้านเมืองไตรตรึงษ์ เล่าว่า เป็นพระที่สร้างขึ้นใหม่ ทางวัดได้จัดหาลิเกมาเล่นและเล่นบนวิหารโบราณ ในคืนนั้นฝนตกหนัก ตอนเช้าได้พบว่าองค์พระได้ไถ่ลงมา พังเสียหายหมด เหลือแต่เศียรเท่านั้นทางวัดจึงยกเศียรขึ้นตั้งอย่างเห็นในปัจจุบัน บริเวณหน้าวัดมีศาลของท้าวแสนปมและใน บริเวณวัด ก็มีรูปปั้นท้าวแสนปม ที่คนทั่วไปให้ความเคารพนับถือในฐานะเป็นตำนานของท้าวแสนปม ผู้สร้างเมืองเทพนคร ผังตรงกันข้ามกับนครไตรตรึงษ์ตามตำนาน ภายในโบสถ์ ได้รับการต่อเติมจากใหม่จากชาวบ้าน มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านเรียกขานกันว่า"หลวงพ่อเพชร" ได้ฐานพระอุโบสถ ขุดลงไปทะลุไปทั้งสองด้าน ทำให้ห้องงาม ลมพัดผ่านเย็น เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ นิยมที่นักท่องเที่ยวนิยมมาลอดใต้โบสถ์ขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล ที่หมู่บ้านเพชรนิม อ.คลองลาน จ.กำแพง

เพชร ผู้นำชุมชนกล่าวต้อนรับพร้อมชมการแสดงต้อนรับ ทำกิจกรรมร่วมกัน ชมการสาธิตการทำจักสาน สินค้าโอท็อป นึ่งรถอีต๊อกชมวิถีปลูกกาอะญอ เทียวชมถ้ำแสงเพชร

“วิถีชาวปกากะญอ” หรือกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการอพยพย้ายถิ่นฐานกระจายไปทั่วประเทศไทย และส่วนหนึ่งได้มาตั้งถิ่นฐานที่ อำเภอคลองลาน มี 2 หมู่บ้าน คือ บ้านคลองน้ำไหลใต้และบ้านกะเหรี่ยงน้ำตก ตำบลคลองลานพัฒนา อาชีพหลัก คือ รับจ้างทำไร่มันสำปะหลังและหาของป่าขาย ปัจจุบันพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ทั้งภาษาและชุดประจำเผ่า ที่ชาวปกากะญอ ยังคงใส่ในงานประเพณีสำคัญ โดยวิถีชีวิตของชาวบ้านที่นี่ยังคงเรียบง่าย มีการปลูกผัก เลี้ยงหมูและไก่ไว้รับประทานในครอบครัว หมู่บ้านแห่งนี้ยังคงความเป็นธรรมชาติที่เรียบง่าย มีธารน้ำตกไหลผ่าน ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสความเย็นของสายน้ำ บริเวณน้ำตกยังมีแอ่งน้ำขนาดใหญ่ใสสะอาดเป็นสายน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตคนในหมู่บ้าน ที่นี่มีอาคารศูนย์วัฒนธรรมกะเหรี่ยงน้ำตก เป็นหมู่บ้านอัตลักษณ์โอท็อปเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อการเรียนรู้ มีสินค้าหลากหลายภายในชุมชนที่เกิดจากภูมิปัญญาชุมชน สามารถสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะเครื่องจักสานและผลงานปักผ้า

“หมู่บ้านห้วยปลาหลด” อ.แม่สอด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ชาวกะเหรี่ยงเคยอาศัยมาก่อน ชาวมูเซอเกือบทั้งหมู่บ้านทำมาหากินโดยปลูกและค้าฝิ่น ใช้ที่ดินจนหมดความสมบูรณ์ หรือที่เรียกว่าไร่เลื่อนลอย ฝิ่นปามหาศาลจึงกลายเป็นป่าเสื่อมโทรม เมื่อป่าถูกทำลาย แหล่งน้ำจึงแห้งแล้ง และดินเสื่อมสภาพ เมื่อเดือนมกราคม ปี 2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรชุมชนบ้านห้วยปลาหลดและทรงมีพระราชกระแสให้ปลูกพืชที่ทำรายได้ทดแทนฝิ่น พร้อมกับตั้งตลาดมูเซอ เพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรของชุมชน เป็นแรงบันดาลใจให้ชาวบ้านหันมาปลูกกาแฟผสมในพื้นที่ป่า นำไปสู่การดูแลรักษาป่า อีกทั้งยังปลูกผักหลากหลายชนิด เช่น พริกแม้ว หรือมะระหวาน ซึ่งให้ผลผลิตตลอดปี สามารถเก็บขายและเป็นรายได้หลักให้กับชุมชนปี 2524 ชุมชนบ้านห้วยปลาหลดถูกประกาศพื้นที่เป็นเขตอุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช ทางอุทยาน ฯ จึงขอให้ชุมชนคืนพื้นที่เพื่อดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ แต่สภาพพื้นที่ที่อพยพที่จัดเตรียมไว้ ไม่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชาวบ้านชุมชนบ้านห้วยปลาหลดจึงหยุดทำไร่เลื่อนลอยและเริ่มหันมาดูแลรักษาป่าต้นน้ำอย่างจริงจัง การอยู่ร่วมกับป่าของชุมชนบ้านห้วยปลาหลด นับเป็นจุดเริ่มต้นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชาวมูเซอตำบลบ้านห้วยปลาหลดกับหน่วยจัดการป่าต้นน้ำดอยมูเซอ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ปัจจุบันพืชเศรษฐกิจสำคัญของชุมชน ได้แก่ กาแฟอาราบิก้า หน่อไม้ มะขามป้อม และพริกแม้ว(ชาโยเต้) ชาวบ้านจะนำไปขายที่ตลาดมูเซอ ซึ่งเป็นแหล่งรองรับผลผลิตทางการเกษตร ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง สร้างรายได้ให้กับครัวเรือนประมาณ 20,000 - 35,000 บาทต่อเดือน ชุมชนได้พึ่งพิงป่าจากความหลากหลายของพืชและสัตว์ โดยเป็นแหล่งอาหาร และไม้ใช้สอยที่ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์ ชาวบ้านชุมชนบ้านห้วยปลาหลดจึงมีคุณภาพชีวิตบนพื้นฐานความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติ และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

“ถ้าชาмуไร” เป็นที่สนใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศญี่ปุ่น ที่ได้เดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จาก การที่หลากหลายหน่วยงานได้ร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่หลายจุด และในพื้นที่บ้านตีนธาตุ ตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด กลุ่มนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นเดินทางมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อมาศึกษาแหล่งท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับ ชาตุนั้นคือเส้นทางเดินทัพของกองทัพจักรพรรดิญี่ปุ่น ดินแดนอาทิตย์อุทัย ณ ถ้าชาмуไร(คลังแสง) ใน สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ทหารญี่ปุ่นเคยใช้เดินทางมาตั้งค่ายพักแรมในถ้ำที่บ้านตีนธาตุ และต่อมามีคนพบ เครื่องมือ-อุปกรณ์ ของข้าวเครื่องใช้ของทหารญี่ปุ่นเก็บไว้ในถ้ำ เส้นทางมรดกโลกด้านวัฒนธรรม กำแพงเพชร - ตาก จะทำให้นักท่องเที่ยวสัมผัสถึงชีวิตตลอดจนประวัติศาสตร์อันยาวนานของชุมชนและสถานที่อันน่าสนใจ ที่มี ประเพณีดั้งเดิมและการต่อยอดทางด้านภูมิปัญญาในทุกๆด้านที่จะสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือนอย่างไม่รู้ลืม นอกจากนี้ไปเชคอิน แซะ ชม ชิม ช้อป แอร์..แล้วยังจะรัก...ในดินแดนแห่งนี้อย่างไม่รู้ลืม..

คำสำคัญ : กำแพงเพชร ตาก การท่องเที่ยว

ที่มา : <https://siamrath.co.th/n/51779>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2019-03-14

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=952&code_db=610002&code_type=01